

MEZINÁRODNÍ KONFEDERACE PORODNÍCH ASISTENTEK (ICM)

Globální standardy pro vzdělávání porodních asistentek (2010)

Úvod

Globální standardy pro vzdělávání porodních asistentek (2010) (*Global standards for midwifery education 2010*) představují jeden ze základních pilířů snahy ICM o celosvětové posílení porodní asistence prostřednictvím přípravy plně kvalifikovaných¹ porodních asistentek, které budou těhotným/rodičkám, jejich rodinám a novorozeným dětem poskytovat vysoce kvalitní zdravotní služby založené na poznatcích. Mezi tyto pilíře ICM patří aktualizované klíčové kompetence pro základní praxi porodních asistentek, vzdělání porodních asistentek, regulace porodní asistence a silná sdružení porodních asistentek. Souběžně s vývojem vzdělávacích standardů probíhala aktualizace dokumentu *Nezbytné kompetence pro základní praxi porodních asistentek (2010)*, protože tyto kompetence definují základní obsah jakéhokoli vzdělávacího programu v oboru porodní asistence. Vzdělávací standardy byly také dokončeny v souladu se standardy pro výkon povolání a regulaci porodních asistentek (viz internetové odkazy na tyto dokumenty). Vzdělávací standardy jsou založeny na hlavních zásadách a základních dokumentech ICM, které jsou uvedeny v přehledu základní literatury na konci tohoto dokumentu.

Standardy pro vzdělávání porodních asistentek s použitím upravené metody Delphi v letech 2009–2010. Jsou výsledkem celosvětové spolupráce a představují **minimum** očekávané od kvalitního programu v oboru porodní asistence, s důrazem na vzdělání zaměřené na získání kompetencí, nikoli na akademické tituly. Zároveň byla sestavena průvodní doporučení, která odpovídají na tyto otázky: „Co je potřeba k realizaci každého standardu (navrhovaná doporučení)?“ a „Jak lze určit, zda bylo standardu skutečně dosaženo (požadované důkazy)?“ Pro usnadnění porozumění je připojen také glosář hlavních termínů používaných v dokumentu.

*[V tomto dokumentu je výraz **standard** používán ve smyslu následující definice: „norma/jednotný referenční bod, který popisuje požadovanou úroveň kvalitního vzdělávání v oboru porodní asistence“.]

¹ Použití obratu „plně kvalifikovaná“ jako přívlastku u slov „porodní asistentka“ nebo „porodní asistentky“ v tomto přehledu standardů označuje porodní asistentku, které absolvovala potřebné vzdělání a výcvik a má všechny nezbytné kompetence ICM. V celém tomto dokumentu se termín „porodní asistentka“ vztahuje pouze na plně kvalifikované osoby, ať už vstupovaly do vzdělávacího programu v oboru porodní asistence s jakýmkoli vzděláním a zkušenostmi.

Předmluva ke standardům

Účel standardů pro vzdělávání porodních asistentek

Existence globálních standardů pro vzdělávání porodních asistentek dostupných všem zemím a regionům, zejména těm, které takové standardy zatím nemají, pomůže nastavit měřítko pro přípravu porodní asistentky na základě celosvětových norem. Standardy také pomáhají formulovat očekávání ohledně výkonu (kompetence) a rozsahu činnosti porodní asistentky v dané zemi či regionu, což je zapotřebí pro podporu zdraví rodiček a jejich rodin. Tyto minimální standardy pro vzdělání mohou být rozšířeny, aby zahrnovaly vyšší očekávání nebo odrážely specifické potřeby dané země týkající se obsahu studia a kulturní přiměřenosti.

Konkrétní cíle standardů pro vzdělávání porodních asistentek jsou tyto:

- Zajistit, aby se programy v oboru porodní asistence musely zodpovídat veřejnosti – profesi, příjemcům služeb, zaměstnavatelům, studentům – i sobě navzájem, a to tak, že jejich filozofií, cíli a výsledky bude skutečně příprava studentů na roli plně kvalifikovaných porodních asistentek;
- Poskytnout rámec pro navrhování, realizaci a hodnocení přetrvávající kvality vzdělávacího programu v oboru porodní asistence;
- Podporovat vzdělávací proces, který poskytne porodním asistentkám všechny nezbytné kompetence ICM a připraví je na základní praxi porodních asistentek, a také jim nabídne další kompetence založené na konkrétních potřebách dané země;
- Podporovat bezpečné poskytování porodní asistence a kvalitní péči porodních asistentek o ženy a jejich rodiny;
- Posílit nezávislost porodní asistence jako profese a porodních asistentek jako samostatných zdravotnických pracovníků; a
- Napomáhat stálému zlepšování programů v oboru porodní asistence a tím i zlepšování praxe.

Vzdělávací standardy ICM: iniciativa založená na hodnotách

Ustavující hodnoty a zásady, na jejichž základě byly standardy vzdělávání vyvinuty, jsou uvedeny níže.

Mezi ustavující hodnoty patří:

- Rozvíjení **důvěry** ve vzdělání porodních asistentek prostřednictvím rozvoje globálních standardů vzdělávání porodních asistentek vytvořených samotnými porodními asistentkami a vybranou skupinou odborníků.
- Stimulace a podpora **stálého zlepšování kvality** programů v oboru porodní asistence a jejich výsledků.
- Udržování **integrity** prostřednictvím jednotného, spravedlivého a otevřeného vzdělávacího procesu.
- Rozvíjení takové atmosféry ve vzdělávacích zařízeních, která podporuje studenty, absolventy i pedagogický sbor v **celoživotním vzdělávání**.
- Podpora **samostatnosti** profese porodní asistence, porodních asistentek i programů v oboru porodní asistence.

Mezi ustavující zásady patří i shoda v tom, že²:

- **Minimální** vstupní úroveň studentů je dokončené středoškolské vzdělání.
- **Minimální** délka vzdělávacího programu v oboru porodní asistence pro uchazeče bez předchozího zdravotnického vzdělání je tři (3) roky.
- **Minimální** délka programu pro absolventy oborů ošetrovatelství nebo zdravotní péče je osmnáct (18) měsíců.
- Standardy odpovídají aktuálním základním dokumentům ICM a jejím stanoviskům k přípravě plně kvalifikované kompetentní porodní asistentky a pedagogů v oboru porodní asistence.
- Programy v oboru porodní asistence budou provádět vlastní hodnocení personálu, postupů a služeb, aby tak udržely odpovídající kvalitu a adekvátnost programů v dané zemi.

² Minimální vstupní úroveň a délka vzdělávacího programu v oboru porodní asistence byla dohodnuta v rámci průzkumu provedeného upravenou metodou Delphi. ICM je srozuměna s tím, že časové lhůty jsou pouze kvalifikovaným odhadem doby potřebné k dosažení plné kompetentnosti k poskytování porodní asistence, ať už uchazeč vstupoval do vzdělávacího programu s jakýmkoli vzděláním a zkušenostmi. Skutečná doba se může lišit v závislosti na faktorech v jednotlivých zemích. Důležitým bodem je zde vzdělání vedoucí k předem stanovené úrovni kompetentnosti.

Zamýšlené využití standardů

ICM vyvinula *Globální standardy pro vzdělávání porodních asistentek* především pro potřeby tří skupin uživatelů: 1) země, které zatím neposkytují základní vzdělání v oboru porodní asistence, ale chtějí takové programy zavést, aby vyhověly potřebě kvalifikovaných zdravotnických pracovníků v dané zemi, 2) země s programy pro základní vzdělání porodních asistentek, které se liší obsahem a kvalitou a je zde potřeba jejich kvalitu zlepšit a/nebo sjednotit, a 3) země, kde již existují standardy pro vzdělávání porodních asistentek, mohou chtít porovnat kvalitu jejich programů s těmito **minimálními** standardy. ICM očekává, že země, jejichž aktuální standardy tyto minimální standardy převyšují, budou i nadále poskytovat porodním asistentkám vysokou úroveň přípravy.

Očekává se, že tyto globální standardy pro vzdělávání porodních asistentek využijí vlády, političtí činitelé, ministerstva zdravotnictví a školství a zdravotnické systémy, stejně jako porodní asistentky a jejich profesní sdružení. Společným cílem je příprava kompetentních porodních asistentek, které budou následně moci naplnit potřebu péče o zdraví obyvatelstva, zejména rodiček a jejich rodin.

ICM je srozuměna s tím, že některé země, které chtějí spustit nebo vylepšit přípravu porodních asistentek vzdělaných a školených podle dokumentu ICM *Nezbytné kompetence pro základní praxi porodních asistentek (2010)*, možná nebudou schopné ze začátku dosáhnout splnění všech minimálních standardů – zejména v oblastech, kde zatím nejsou k dispozici kvalifikovaní pedagogové v oboru porodní asistence nebo zdroje pro výuku. Očekává se, že tyto země budou spolupracovat s vládními agenturami, vzdělávacími institucemi, sponzory a konzultanty z oboru porodní asistence na rozvoji plánu na dosažení nebo překročení všech vzdělávacích standardů. Porodní asistentky budou ve všech zemích spolupracovat s politickými činiteli na určení časového rámce pro zavedení těchto globálních standardů.

Kontakt a podpora

Stálá komise ICM pro vzdělávání (ICM Education Standing Committee – ESC) je primárním zdrojem informací o těchto standardech a doporučeních a lze ji kontaktovat na ústředí ICM nebo prostřednictvím sekce Stálé komise na těchto stránkách: www.internationalmidwives.org

Shrnutí

Globální standardy pro vzdělávání porodních asistentek (2010) a *Průvodní doporučení* jsou těsně spjata s aktuální situací. Budou podrobovány průběžnému hodnocení a doplňovány současně s vývojem v oblasti vzdělávání porodních asistentek a změnami potřeb rodiček a jejich rodin. Glosář termínů pro tyto standardy je výsledkem mezinárodní dohody a spolupráce s pracovními skupinami pověřenými vývojem standardů základních kompetencí a regulace. Pro co nejlepší porozumění je zcela zásadní pracovat se všemi třemi dokumenty: *Glosářem*, *Globálními standardy pro vzdělávání porodních asistentek* a *Průvodními doporučeními*, v tomto pořadí.

Globální standardy ICM pro vzdělávání porodních

asistentek (2010) I. Organizace a správa

- I.1.** Hostitelská instituce/agentura/úřad vlády podporuje filozofii, cíle a plány vzdělávacího programu v oboru porodní asistence.
- I.2.** Hostitelská instituce pomáhá zajistit, aby finanční a veřejná/politická podpora vzdělávacího programu v oboru porodní asistence byla dostatečná pro přípravu kompetentních porodních asistentek.
- I.3.** Vzdělávací zařízení/program v oboru porodní asistence má stanovený rozpočet a rozpočtovou kontrolu vyhovující potřebám programu.
- I.4.** Pedagogický sbor vyučujících porodní asistence je samosprávný a odpovídá za vývoj a vedení plánů a osnov vzdělávacího programu v oboru porodní asistence.
- I.5.** V čele vzdělávacího programu v oboru porodní asistence je porodní asistentka s pedagogickou kvalifikací a se zkušenostmi v oblasti managementu či administrativy.
- I.6.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence bere v úvahu národní a mezinárodní směrnice a standardy, aby pokryl potřebu pracovní síly v oblasti péče o matky.

II. Pedagogický sbor vyučujících porodní asistence

- II.1.** Mezi vyučujícími porodní asistence převažují porodní asistentky (vyučující a mentoři/vyučující klinické praxe), které podle potřeby spolupracují s odborníky z jiných oborů.
- II.2.** Vyučující porodní asistence:
 - II.2.a.** má formální vzdělání v oboru porodní asistence;
 - II.2.b.** prokáže kompetentnost ve výkonu povolání porodní asistentky; ke splnění této podmínky obecně postačují dva (2) roky praxe v plném rozsahu;
 - II.2.c.** vlastní platnou licenci/registraci nebo jinou zákonnou formu oprávnění k výkonu povolání porodní asistentky;
 - II.2.d.** absolvoval/a formální přípravu pro výuku nebo takovou přípravu absolvuje jako podmínku pro další působení v pozici vyučující; a
 - II.2.e.** udržuje si kompetentnost v praxi porodní asistence a oblasti vzdělávání.

- II.3.** Mentor/vyučující klinické praxe:
- II.3.a.** má kvalifikaci odpovídající *Definici porodní asistentky* podle ICM;
 - II.3.b.** prokáže kompetentnost ve výkonu povolání porodní asistentky; ke splnění této podmínky obecně postačují dva (2) roky praxe v plném rozsahu;
 - II.3.c.** si udržuje kompetentnost v praxi porodní asistence a oblasti klinického vzdělávání;
 - II.3.d.** vlastní platnou licenci/registraci nebo jinou zákonnou formu oprávnění k výkonu povolání porodní asistentky; a
 - II.3.e.** absolvoval/a nebo absolvuje formální přípravu pro klinickou výuku.
- II.4.** Osoby z jiných oborů vyučující v programu porodní asistence jsou kompetentní v obsahu předmětů, které vyučují.
- II.5.** Vyučující porodní asistence poskytují vzdělání, podporu a dohled osobám, které vyučují studenty v zařízeních pro praktickou výuku.
- II.6.** Vyučující porodní asistence a mentoři/vyučující klinické praxe porodní asistence spolupracují na podpoře (facilitaci), přímém pozorování a hodnocení praktické výuky studentů.
- II.7.** Počet studentů na jednoho vyučujícího nebo vyučujícího/mentora klinické praxe v učebnách a zařízeních pro praktickou výuku je určen vzdělávacím programem v oboru porodní asistence a požadavky regulačních orgánů.
- II.8.** Efektivita pedagogického sboru programu porodní asistence je pravidelně hodnocena na základě zavedeného systému.

III. Studenti

- III.1.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence má jasně stanovená pravidla pro přijímání studentů, která jsou k dispozici potenciálním uchazečům. Mezi tato pravidla patří:
- III.1.a.** vstupní požadavky, včetně požadavku na dokončení přinejmenším středoškolského vzdělání;
 - III.1.b.** transparentní proces přijímání studentů;
 - III.1.c.** proces výběru a kritéria pro přijetí; a
 - III.1.d.** mechanismy pro zohlednění předchozího vzdělání.
- III.2.** Uchazeči splňující podmínky pro přijetí do vzdělávacího programu v oboru porodní asistence jsou přijati bez předsudků či diskriminace (například na základě pohlaví, věku, země původu nebo náboženství).
- III.3.** Uchazeči splňující podmínky pro přijetí do vzdělávacího programu v oboru porodní asistence jsou přijímáni v souladu s národní strategií pro zdravotnictví a plánovanými počty zdravotnických pracovníků v oblasti péče o matky.
- III.4.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence má jasně stanovené písemné směrnice pro studenty, které zahrnují:
- III.4.a.** očekávání od studentů v učebnách i prostorách pro praktickou výuku;
 - III.4.b.** práva a odpovědnosti studentů a zavedený postup pro řešení studentských žádostí a/nebo stížností;
 - III.4.c.** postupy umožňující studentům poskytovat zpětnou vazbu a průběžné hodnocení osnov oboru porodní asistence, jeho pedagogických pracovníků a vzdělávacího programu; a
 - III.4.d.** požadavky na úspěšné dokončení vzdělávacího programu v oboru porodní asistence.
- III.5.** Jsou nastaveny mechanismy pro aktivní účast studentů v řízení a komisích vzdělávacího programu v oboru porodní asistence.
- III.6.** Studenti mají dostatečnou praktickou zkušenost s poskytováním porodní asistence v různých prostředích, aby dosáhli přinejmenším na úroveň vyžadovanou platným dokumentem *Nezbytné kompetence ICM pro základní praxi porodních asistentek*.
- III.7.** Studenti poskytují porodní asistenci primárně pod dohledem vyučujícího porodní asistence nebo mentora/vyučujícího klinické praxe porodní asistence.

IV. Studijní osnovy

- IV.1.** Filozofie vzdělávacího programu v oboru porodní asistence je v souladu s požadavky ICM *Filozofie a model péče*.
- IV.2.** Cílem vzdělávacího programu v oboru porodní asistence je připravovat kompetentní porodní asistentky, které:
- IV.2.a.** získaly/prokázaly přinejmenším aktuálně platné nezbytné kompetence ICM pro základní praxi porodní asistentky;
- IV.2.b.** splňují kritéria definice porodní asistentky podle ICM a standardy regulačního orgánu vedoucí k udělení licence či k registraci porodní asistentky;
- IV.2.c.** splňují podmínky pro podání přihlášky do pokročilého studia; a
- IV.2.d.** jsou erudovanými a nezávislými zdravotnickými pracovníky, kteří dodržují Mezinárodní etický kodex ICM pro porodní asistentky, standardy profese a rozsah činnosti stanovený v jurisdikci, kde jsou oprávněny k výkonu povolání.
- IV.3.** Posloupnost a obsah studijních osnov oboru porodní asistence umožňuje studentům získat nezbytné kompetence pro praxi porodní asistentky v souladu se základními dokumenty ICM.
- IV.4.** Studijní osnovy oboru porodní asistence zahrnují prvky teorie i praxe, a to minimálně 40 % teorie a 50 % praxe.
- IV.5.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence využívá ověřené přístupy (*evidence-based approach*) k výuce a studiu, které podporují vzdělávání dospělých a studium založené na kompetencích.
- IV.6.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence nabízí možnost doplnění znalostí z jiných oborů a získání zkušeností, které doplňují obsah výuky oboru porodní asistence.

V. Zdroje, zařízení a služby

- V.1.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence má písemné směrnice týkající se bezpečnosti studentů i vyučujících a jejich duševní i fyzické pohody ve výukovém prostředí.
- V.2.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence má dostatečné zdroje pro výuku, aby pokryl potřeby programu.
- V.3.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence má dostatek lidských zdrojů pro teoretickou výuku / výuku v učebnách i praktickou výuku.
- V.4.** Vzdělávací program v oboru porodní asistence má přístup k dostatečnému množství praktických zkušeností pro porodní asistentky v různých prostředích, aby splnil studijní potřeby všech studentů.
- V.5.** Kritéria pro výběr zařízení vhodných pro praktickou část výuky porodní asistence jsou jasně stanovena a implementována.

VI. Strategie pro hodnocení

- VI.1.** Pedagogický sbor vyučujících porodní asistence používá platné a spolehlivé formativní a sumativní metody hodnocení pro měření výkonu studentů a jejich pokroku ve studiu, co se týče:
 - VI.1.a.** znalostí;
 - VI.1.b.** chování a jednání;
 - VI.1.c.** praktických dovedností;
 - VI.1.d.** kritického myšlení a rozhodování; a
 - VI.1.e.** mezilidských vztahů / komunikačních dovedností.
- VI.2.** Tyto prostředky a kritéria hodnocení výkonů a pokroků studentů oboru porodní asistence, včetně rozpoznání poruch učení, mají písemnou formu a jsou sdíleny se studenty.
- VI.3.** Pedagogický sbor vyučujících porodní asistence v rámci zlepšování kvality pravidelně přezkoumává studijní osnovy. Tento proces zahrnuje také získávání zpětné vazby studentů a absolventů programu, porodních asistentek, jejich klientek a dalších zúčastněných stran.
- VI.4.** Pedagogický sbor vyučujících porodní asistence průběžně provádí revizi zařízení pro praktickou výuku a toho, nakolik jsou vzhledem k očekávaným výsledkům studia vhodná pro vzdělávání a předávání zkušeností studentům.
- VI.5.** V pravidelných intervalech se provádí externí přezkoumání efektivity programu.

Přehled základní literatury a zdrojů pro standardy a doporučení

Accreditation Commission for Midwifery Education (2009). *Criteria for programmatic accreditation (2009), Policies and procedure manual (2009)*.
www.midwife.org/acme/cfm (20 February 2009)

ECSACON (2001). *Nursing and midwifery professional regulatory framework*.
North Carolina: INTRAH. Chapter 8: Nursing and midwifery education standards, pp. 67-72.

EU Law 2005/136/EG (2005). Annex Midwives;
http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/future/annex_midwives_en.pdf

International Confederation of Midwives (ICM) documents:

- ICM *Essential Competencies for Basic Midwifery Practice* (2002). Available at: <http://www.internationalmidwives.org/> (18 December 2009)
- ICM *Philosophy and Model of Care* (2005). Available at: <http://www.internationalmidwives.org> (Core documents) (18 December 2009)
- ICM *International Code of Ethics for Midwives* (2005). Available at: <http://www.internationalmidwives.org> (Core documents) (18 December 2009)
- ICM Position statement: Basic and On-going Education for Midwives (2008)
- ICM Position statement: Collaboration and Partnership for Healthy Women (2008)
- ICM Position statement: Ethical Recruitment of Midwives (2008)
- ICM Position statement: Heritage and Culture in Childbearing (2005)
- ICM Position statement: Keeping Birth Normal (2008)
- ICM Position statement: Legislation to Govern Midwifery Practise (2008)
- ICM Position statement: Midwifery Care for Women with Complicated Births (2008)
- ICM Position statement: Professional Accountability of the Midwife (2008)
- ICM Position statement: Qualifications and Competencies of Midwifery Teachers (2008)
- ICM Position statement: Role of the Midwife in Research (2008)

Available at: <http://www.internationalmidwives.org> (Position statements: 18 December 2009)

Mansfield: The Quality Assurance Agency for Higher Education. (2004). *Guidelines on the accreditation of prior learning* (2004). Available at: <http://www.qaa.ac.uk/academicinfrastructure/apl/APL.pdf> (18 December 2009)

Nursing and Midwifery Council (2004). *NMC Standards for pre-registration midwifery education*. Available at: www.nmc-uk.org (education, midwifery)

Pan American Health Organization (2006). *Strengthening midwifery toolkit (Herramientas para el fortalecimiento de la partería profesional)*. Washington, DC: PAHO & USAID.

WHO (2009). *Global standards for the initial education of professional nurses and midwives*. Geneva: WHO. Available at www.who.ch